

Keď chrám oživa a rozpráva

Na potulkách mestom nám pohľad často padne na chrám. Budova postavená z kameňa či tehál je určená na stretnutie s Bohom, v nej sa modlíme a zhromažďujeme ako spoločenstvo.

V prvotnej kresťanskej praxi boli miesta a priestory, čiže objekty, v ktorých sa slávila Eucharistia, posvätené samým ich používaním bez toho, aby bol potrebný osobitný obrad. Dnes kánon hovorí, že „**posvätné miesta sú tie, ktoré posvätením alebo požehnaním, ako to predpisujú liturgické knihy, sú určené na Boží kult**“.

Niektorí chodia okolo kostola a boja sa doň vstúpiť. Robí im to problém, ale celý chrám v podstate rozpráva o Bohu a to niekedy človeka „vyrušuje“. Pre iných je, naopak, jedinečným miestom na komunikáciu s Bohom. Poznáme rozličné chrámy - románske, gotické, renesančné, barokové a množstvo moderných slohov, ktoré nevieme ani presne definovať.

Veža vyjadruje stred

Prvé, čo si všimneme na chráme, je veža. **Ukazuje na Boha**. Označuje dominantu mesta, dediny, farnosti. Veža vždy symbolizuje stred nášho života, ktorým je Boh. Pod vežou sa odohrávajú všetky udalosti okolo života - smrť, krst, svadby, aspoň by to tak malo byť. **Veža je pevný bod**, na ktorý upierame svoj zrak, vieme, že okrem nás je tu ešte niekto iný, kto riadi naše dejiny. Niekto vyšší, kto nás poslal. Mesto bez veže, bez katedrály, bez kostola je prázdny mestom. Nemá srdce, nemá život. Samotné chrámy, najmä gotické katedrály, sú kamennou Bibliou.

Brána nás pozýva

Brána nás pozýva, aby sme vstúpili dnu. „Veru, veru hovorím vám: Ja som brána k ovciam... Kto vojde cezo mňa, bude spasený; bude vchádzať i vychádzať a nájde pastvu“ (Jn 10, 7, 9). Románske a gotické portály majú tvar otvorenej papule ryby. Pripomínajú, že sa často nachádzame v úlohe Jonáša, ktorý uteká sám pred sebou i pred Bohom, až ho pohltí ryba, v ktorej pobudol tri dni, aby zmenil svoj postoj k Bohu i k svojmu poslaniu - prežil obrátenie. Uznal, že je hriešny, že musí poslúchnuť Boha a ísť do Ninive.

Bránou chrámu sa vchádza i vychádza. Nie je to nič zvláštne. Treba si však uvedomiť, že **keď vstupujeme z ulice, opúšťame akýsi všedný svet**, plný kriku, ruchu, trhu, svet bánk a obchodu, ulice a potkýnania sa o ľudí. A práve táto brána je miestom, kde vchádzame do tichého, tajomného a posvätného priestoru. Je zvláštne, že taký úzky kus dreva oddeľuje dva svety. Svet profánny a sakrálny. Brána stojí vždy uprostred. Aj Kristus je bránou. Treba nám z času na čas zanechať starosti, zvedavosť a vstúpiť do chrámu. „Zdvihnite brány svoje hlavice a vyvýšte sa brány prastaré, lebo má vstúpiť kráľ slávy“ (Ž 24).

Za bránou nasleduje tmavá miestnosť v chráme, kde sa kedysi zhromažďovali katechumeni. V Knihe Genezis čítame: „Boh... oddelil svetlo od tmy“ (Gn 1, 4). Tento priestor symbolizuje povolanie človeka z tmy do svetla, keď prechádza do lode chrámu. Symbolizuje dielo prvého dňa, keď bola zem pustá a prázdna. „Tu povedal Boh: ‚Buď svetlo!‘ a bolo svetlo... i oddelil svetlo od tmy“ (Gn 1, 1.3)

Pri dverách zvykne byť **svätenička** a mnohí sa pýtajú, akú úlohu plní. Očistnú. Pripomína nám krst. Je tam **svätená voda** - čistá, jednoduchá, „cudná“. Ako o nej hovoril sv. František: „Je celkom skromná. Nechce znamenať pre seba nič. Chce slúžiť druhým, aby ich občerstvovala a očisťovala.“ Ponárame do nej svoje prsty, ale málokedy si to uvedomujeme. Nevnímame hĺbku tajomstva, čím vlastne máme byť a čomu máme slúžiť. Je veľmi smutné dívať sa na to nepochopenie.

Voda je plná tajomstva - jednoduchá, jasná, pohotová umyť, občerstviť tých, ktorí sú smädní. „Daj sa mi napiť!“ (Jn 4, 7). Touto vodou si kropíme čelo, hrud', ramená, **aby sme sa stali čistými**. Aby sme predstúpili pred Pána ako Božie deti. Chceme, aby bolo všetko krásne a čisté, to je našou hlbokou túžbou. Človek, ktorý vstupuje do chrámu, sa chce zbaviť hriechu a získať milosť, pretože noc nie je priateľom človeka. Túžime po svetle a pri vstupe do chrámu vchádzame do svetla. „Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude chodiť vo tmách, ale bude mať svetlo života“ (Jn 8, 12).

Kríž preniká telo

Pri sväteničke vykonáme znak kríža. Nie čosi nedefinovateľné, zmrzačené, unáhlené, kríž sa má robiť pokojne a má byť veľký. Aby bolo cítiť, ako nás objíma - od čela k hrudi, od jedného ramena k druhému. To nás má upokojiť už pri vstupe do chrámu a uviesť do meditácie. **Cítime, ako nás obopína kríž, na ktorom nás vykúpil Pán**. Posväcuje nás a preniká do každého tkaniva nášho tela. Upokojuje, sústreďuje naše myšlienky i srdce.

Zvláštne je pozorovať od oltára uponáhľaný maratónsky beh pri dobehnutí do cieľa pri neskorom príchode na svätú omšu. Spotené čelá, rýchle prežehnanie, rozkolísané státie, blúdenie očami po chráme a dobiehanie myšlienok zvonku. Vždy mi napadne vtip o indiánskom náčelníkovi, ktorý sa prvýkrát viezol v aute. Keď sa ho pýtali, ako sa cítil po jazde, pokojne odpovedal sebedovodomému šoférovi: „Počkajte chvíľu, kým dobehne moja duša.“

Naše duše blúdia mimo chrámu, hoci telo už dobehlo do kostola, duša ešte rieši problémy, ktoré sme nechali doma či na pracovisku. Potom aj účinky slávenia Eucharistie sú primerané tejto príprave. Romano Guardini hovorí, že **najväčším nepriateľom Eucharistie je zvyk.** Keď skončí svätá omša, bavíme sa o počasí, o kultúre, o hocičom, len akosi cudzo nám padne byť plní Krista a zážitku s ním. Ničím nás neoslovil? Možno sme nemali pripravené srdce.

Stĺpy sú znakom putovania

V chráme vidíme aj stĺpy. Pováčšine si myslíme, ako odborníci na statiku, že majú držať strop. Zaiste, no stĺpy v chráme symbolizujú Boží ľud na cestách. Pozývajú nás, aby sme sa aj my stali aspoň malými stĺpikmi v Cirkvi. Keď sa ocitnete v Chráme svätého Pavla za hradbami v Ríme, uvidíte dva rady stĺpov, ktoré vás privítajú, prijmú, alebo priam zovrú do náručia ako jedného z putujúcich za Kristom. **Stĺpy symbolizujú putovanie, pevnosť, vytrvalosť, ale aj jednotu a súdržnosť spoločenstva Božieho ľudu.**

Posvätný priestor svetla

Napokon vstúpime do posvätného priestoru. **Stavba kostola je spravidla orientovaná od západu na východ. Naša myseľ by mala byť nasmerovaná k východu a tvár k slnku, pretože Kristus je slnkom nášho života a sveta.** V starých chrámoch sme poznali ľavú stranu - epištolovú, obrátenú na sever a evanjeliovú, ktorá bola obrátená na juh. Sever je symbol chladu a tmy, juh plný svetla a slova.

Niektoré chrámy boli postavené v tvare kríža, aby Božie slovo prenikalo tmy, svietilo v nich a odstraňovalo temnotu. „Pravé svetlo, ktoré osvecuje každého človeka, prišlo na svet“ (Jn 1, 9). A tretí rozmer je zhora dolu. Výška chrámu umožňuje nielen dobre dýchať, ale tam „hore“ je „svätý na výsosti“. Naše túžby, obety, modlitby majú smerovať k Bohu, ktorý je svätý.

Oltár - centrum jednoty

Centrálnym miestom chrámu je oltár, na ktorom sa pod sviatosťnými znakmi sprítomňuje obeta kríža. Je stolom Pána. Má výraznejšie miesto v kostole než svätostánok alebo ambona. **Vo svätostánku sa uchováva Eucharistia, no na oltári sa „rodí“.** Oltár je teda **najposvätejším miestom v kostole** - na ňom sa uskutočňuje Kristova obeta na kríži. Preto by sme na oltár nemali klásť nič navyše, čo neprináleží k sláveniu Eucharistie. Nemali by tam byť ani kvety. Oltár je samotným miestom slávenia Eucharistie, obetným stolom.

Chrámová loď, ktorá vyúsťuje do presbytéria, kde sa nachádza oltár sprítomňujúci Krista, **symbolizuje jednotu Božieho ľudu s Kristom.** Loď je otvorená pre všetkých bez rozdielu veku, hodností a vyjadruje, že sme si všetci rovní, všetci zjednotení v Boží ľud. Oltáru sme však všetci podriadení ako Kristovi, lebo je centrom svätej omše i nášho života.

Oltár je kameňom, na ktorom sa uskutočňuje obeta, no aj stolom s obrusom a pokrmom: chlieb, víno, voda predstavujú symboly posvätej hostiny. „On vám ukáže veľkú prestretú hornú sieň. Tam pripravte... baránka“ (porov. Lk 22, 12- 13). „Keď prišla hodina, zasadol za stôl... Vzal kalich, vzdával vďaky a povedal: Vezmite ho a rozdeľte si ho medzi sebou... Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás. Potom vzal chlieb, vzdával vďaky, lámal ho a dával im, hovoriac: Toto robte na moju pamiatku“ (porov. Lk 22, 14- 20). V tú noc náš Spasiteľ pri Poslednej večeri ustanovil eucharistickú obetu tela a krvi. Odovzdal seba samého ako dar celému svetu.

V presbytériu je umiestnené **kňazské sedadlo** - stolička alebo sedes. Na ňom sedí predsedajúci zhromaždenia. Má byť postavené tak, aby naň všetci videli. Posledná, dôležitá časť zariadenia chrámu je **ambona.** Pozor, nie je to „rečnícka tribúna“.

Od ambony sa neprednášajú nijaké komentáre, nijaké slová lúčenia laikov a veriacich, ani oznamy. Odtiaľ sa číta a hovorí Božie slovo. Tak ako keď Izraeliti prosili Mojžiša: „Iba ty sám sa priblíž a vypočuj všetko, čo nám bude hovoriť Pán, náš Boh; a všetko... ty nám oznámiš a my to vypočujeme a spravíme“ (Dt 5, 27).